

In 1926 schreef de Anthroposofische Vereeniging in Nederland een prijsvraag uit voor het ontwerp van een vrije school aan de Waalsdorperweg. Een vrije school is gebaseerd op de antroposofische levensbeschouwing van Rudolf Steiner die in 1919 de eerste Freie Waldorfschule oprichtte. Den Haag was de eerste stad in Nederland die dit voorbeeld navolgde, toen de leraren Daniël van Bemmelen en Emmy Smit in 1923 toestemming vroegen om hier ook een vrije school te mogen beginnen. Zij waren geïnspireerd door een groot antroposofisch congres in Den Haag in 1922 waar ook Rudolf Steiner aanwezig was. De school begon bescheiden in een woonhuis en Rudolf kwam zelf kijken. Hij was vol lof en gaf de school de naam 'De Vrije School'. Vrij verwijst daarbij naar het ontbreken van staatsbemoeienis. De school verhuisde nog twee keer naar een woonhuis, maar toen kon door een grote schenking een eigen school worden gebouwd. De winnaars van de prijsvraag waren de architecten Frits Gerretsen en Chris Wegerif, omdat zij het beste de antroposofische uitgangspunten in het ontwerp hadden vertaald. Die uitgangspunten voor de architectuur zijn: beweging, sculpturale vorm en de metamorfose van de vorm. Met de metamorfose wordt bedoeld dat een motief niet wordt herhaald, maar steeds iets gewijzigd wordt, in een organische ontwikkeling. Omdat de architectuur gericht is op de menselijke gestalte en daarin rechte lijnen niet voorkomen, worden deze in de vormgeving zoveel mogelijk vermeden.

De indeling van de school met bijbehorende conciërgewoning is helder en afleesbaar aan de buitenkant van het gebouw. Het middendeel met de ingang vormt het hart. Vanuit de hal leidt een trap naar een entresol met een omloop waar onder meer de lerarenkamer aan grenst. In het linkerdeel liggen de lokalen, aan weerszijden van een gang, in drie lagen boven elkaar, met daarboven de zolderverdieping. Het rechterdeel bevat een grote zaal voor eurythmie (een expressieve danskunst, ontstaan in de kringen rond Rudolf Steiner) met een ruim toneel voor uitvoeringen en daarboven het gymnastieklokaal. De conciërgewoning staat voor deze zalen. Zoals gebruikelijk in op antroposofische leest geschoeide scholen hadden de klaslokalen ieder een eigen kleur: rose, oranje, geel, groen, blauw, blauw-violet en violet. Van lichte kleuren in de laagste klassen tot donkere en rustige kleuren in de hoogste klassen, wanneer de leerlingen zich verder hebben ontwikkeld.

De antroposofische principes zijn in het exterieur en het interieur gemakkelijk terug te vinden. De forse kap is met zijn vele verspringingen en vormen heel beweeglijk en vouwt zich als een abstract beeldhouwwerk over de school heen. De ingang en de ramen in de ingangsegevel hebben hun afgeschuinde hoeken gemeen, maar zijn steeds anders uitgewerkt. Ook het hekwerk aan de voorzijde doet mee in het spel van de schuine lijnen. In het interieur komt de beweeglijke vormtaal het beste tot uiting in het centraal gelegen trappenhuis en de gangen. Er zijn bijzondere lambriseringen van schuin oplopend metselwerk langs de trappen en de balustrades zijn van plaatstaal in een hoekig patroon. De lange gangen worden onderbroken door gestuikte portalen met afgeschuinde hoeken die corresponderen met de zwarte banden in de granitvloeren. Ook het glas-in-lood in het trappenhuis kent een veelhoekig, maar wel symmetrisch uitgevoerd patroon.

De architecten Gerretsen en Wegerif hebben meer in de antroposofische stijl gebouwd, ook buiten Den Haag in Voorthuizen en Laren. Aan de Waalsdorperweg staan twee antroposofische villa's op de nummers 34 en 52-54 en Gerretsen bouwde voor zichzelf de villa Winjewanje aan de Nieboerweg.

Toen de bouw in 1929 was voltooid, stond aan de Waalsdorperweg een uitgesproken stevig en stoer gebouw, lieflijk gelegen in het glooiende duinlandschap van een uitloper van het Hubertuspark. Het was een school voor lager onderwijs en uitgebreid lager onderwijs (ulo). Het onderwijs moest in de oorlogsjaren worden onderbroken, omdat de Duitse bezetter de antroposofische leer en dus ook de vrije scholen verbood. Het gebouw werd in beslag genomen en tot na de oorlog bevolkt door militairen die er niet al zachtzinnig mee omsprongen. In 1946 konden de leerlingen weer terug. Vanaf de jaren zestig ging het zeer voorspoedig met De Vrije School, die dan ook allang uit zijn jas was gegroeid. Vele jaren van zoeken naar een nieuwe locatie en een nieuw gebouw en het noodgedwongen werken met dependances volgden, totdat in 1982 de kleuterschool en de lagere school een eigen

onderkomen kregen aan de Abbenbroekweg. Het voortgezet onderwijs bleef aan de Waalsdorperweg, in een gebouw dat ondanks dat het in de loop van de jaren diverse aanpassingen en uitbreidingen heeft ondergaan, zijn eigenzinnige karakter heeft behouden. Er zijn uitbreidingen geweest in 1979, 1983, 2000 en 2014, die alle redelijk tot goed aansluiten bij de stijl van het gebouw. Dat geldt niet voor de uitbreiding aan de linkerkant in 1958, waar de zijgevel met zijn betonnen raster waartussen de ramen zijn gevat, een groot contrast met de oudbouw vormt.